

A TANULMÁNYI ERDŐGAZDASÁG AZ OKTATÁS SZERVES RÉSZÉ, A GYAKORLAT FŐ BÁZISA

A tanítás—tanulás folyamatában a gyakorlatiasságra való törekvés igen régi. Ezt bizonyítja a XVII. században Sárospatakon *Komensky* gondolata: megtanítani a hallgatókat a mezőgazdasági gyakorlati fogásokra. Hasonló elképzeléssel találkozunk *Apáczai Csere János* reform-tantervében. Hazánkban az erdészeti jellegű gyakorlati oktatási lehetőség kialakításával majd két évszázada találkozunk.

Mikor *I. Ferenc* császár „nyilvános tanintézetét” nyilvánítja a Bányászati Akadémiát, „elrendeltetett bel, külföldi fanemek nevelésére szolgáló csemetékertek létrehozása”. Az 1807. december 17-én kinevezett *dr. Wilckens Henrik Dávid* akadémiai tanár 1809-ben „hallgatóival már erdészeti gyakorlatot is tartott, mely célra a szászkoői bányakincstári uradalomba fekvő szklenői erdők voltak kijelölve. Itt különösen a különböző erdősítési módokat mutatta be hallgatóinak úgy, hogy mindég beerdősítendő területeket választott ki, s ezeken hallgatóival rendszeresen erdősítéseket és erdőtenyésztési kísérleteket végzett”. 1814. évben az udvari kamara a szklenői és repistyei erdőrészeket *Wilckens*nek, mint erdészeti intézeti igazgatónak kezelésére bízta meghagyva „Mint hogy ezek az erdőrészek az erdészeti növendékek gyakorlati kiképzésének megkönnyítésére adattak át, azokban az összes munkálatokat: favágatást, szénégetést, erdősítést stb. *Wilckens* útmutatásai, s rendelkezései szerint végezzék”. Ezeknek az erdőrészeknek összes területe 1294,87 ha volt.

Wilckens halála után utóda *Feistmantel Rudolf* 1835-ben a szklenői erdők helyett a Selmezbányához közelebb fekvő Kisiblye-be kéri a gyakorlatok át-helyezését, ettől kezdve itt folynak az erdészeti gyakorlatok.

Az I. világháború után a Bányászati és Erdészeti Főiskola Sopronba költözött. Ezt követően 1922. március 11-én „Tanulmányi erdőül pedig a város felajánlotta az ágfalvi Erdőgondnokságot a gazdasági terv szerint hozzátartozó területeivel együtt, összesen 3,366 hold és 265 n. öl terjedelemmel, vezetésével a Földművelésügyi Minisztérium *Muck Endre* erdőtanácsost bízta meg”.

Ez a kicsiny kiterjedésénél és Sopron városával fennálló anyagi függőségénél fogva nem elégíthette ki az egész ország részére szóló erdőmérnökképzés igényeit. A városi erdőnek 1945-beni államosítása után a város egész erdőgazdaságát Tanulmányi Erdőgondnoksággá alakították. Szervezetileg és üzemi szempontból az Állami Erdőgazdasági Üzemekhez, míg tanulmányi szempontból az Erdőmérnöki Főiskolához tartozott.

1950-ben a Tanulmányi Erdőgondnokság tanulmányi jellegét megszüntették és a volt Sopron városi, s a várost környező erdőkből, a Nagycenk és Sopronkövesd körül fekvő erdők hozzácsatolásával alakították ki a Soproni Állami Erdőgazdaságot. A soproni fűrészüzem is az erdőgazdasághoz tartozott. 1951-ben ismét tanulmányi cél szolgálatába állították, Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság elnevezéssel. 1953-ban az erdőgazdasághoz csatolták a Rőjtökmuzsaj és Iván községek környékén fekvő erdőket, s így alakult ki az erdőgazdaság jelenleg is meglévő területe, szervezete és üzembrészenkénti megoszlása. 1955-ben új egységként erdőgazdasági gépállomás létesült Sopronban.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság célját 1951-ben a Földművelésügyi Miniszter rendelete a következőkben jelölte meg: „Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara, a Soproni Erdészeti Technikum és a Soproni Erdészkepző Iskola részére biztosítsa az üzemi gyakorlati oktatás széles körű lehetőségeit, a

Soproni Állami Erdőgazdaság üzemi feladatainak egyidejű elvégzése mellett". Az elmúlt 30 évben a célok és feladatok részben kibővültek, részben szűkültek, de alapvetően jelenleg is meghatározóak gazdálkodásunkban. Az elmúlt évtizedekben népgazdaságunkban bekövetkezett változások, a tudományos-technikai forradalom, a szocialista nagyüzemi gazdálkodás fejlődése, a horizontális és vertikális integráció kibontakoztatása, a specializáció, az erdészeti szakoktatás felé is új követelményeket támasztott.

A felsőfokú és középfokú faipari oktatás bevezetése, a mérnök- és technikusképzés korszerűsítése, a mérnök és technikus továbbképzés bevezetése és fejlődése, az oktatás tartalmi és formai változásai, a kutatómunka kiszélesítése szükségessé tették a gyakorlati oktatás szervezeti kereteinek továbbfejlesztését is. A Tanulmányi Erdőgazdaság fokozott ütemű fejlesztése mellett szükségessé vált fejlett gazdálkodást folytató, gyakorló és bemutató gazdaságok kijelölése.

Továbbra is fő feladatunk:

- mint vállalatnak eredményes gazdálkodást folytatni,
- mint tanulmányi célt szolgáló erdőgazdaságnak biztosítani az oktatási és kutatási feltételeket, s
- új feladatként, mint a Soproni Fagazdasági Társulás gesztorgazdasága segíteni a környék erdészeti és fafeldolgozási tevékenységét.

Erdőgazdaságunk területe jelenleg meghaladja a 17 500 ha-t. Szervezeti egységei: négy erdészet, egy műszaki erdészet és egy fafeldolgozó üzem. A viszonylag kis távolságon belül (Sopron járás) gazdálkodó négy erdészet igen változatos természeti körülményekkel rendelkezik. Területükön a hegyvidékre, dombvidékre és síkvidékre jellemző termőhelyi viszonyok gazdag skáláját találjuk.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaságnak megalakulásától fogva legfontosabb feladata volt:

- az erdősítési hátralékok felszámolása,
- rontott erdők átalakítása,
- az elmaradt és esedékes nevelővágások végrehajtása,
- az értékes állományok túltartásával az élőfakészlet regenerálása.

Ezen célok megvalósítása egyaránt szolgálja az erdőgazdálkodást és az oktatást.

Oktató-kutató erdőgazdasági szakemberek és dolgozók, az ifjúság bevonásával fenti célok érdekében szép eredményeket értek el. Jelentősen megváltozott és kedvezőbbé vált a faállománnyal borított erdőterület megoszlása korosztályonként.

Gazdaságunk gazdálkodási feltételeinek fejlődése egyben a gyakorlati oktatás feltételeinek fejlesztését is jelenti. Csemetetermelés kilenc csemetekertben 21 ha-on folyik különböző hagyományos és korszerű technológiákkal. Az elmúlt években jelentős eredményt ért el az erdőgazdaság a burkolt gyökerű csemeték termesztésében. A *Paperpot*-csemeték termesztése a tóalmi csemetekertben országosan is ismert.

Évente 40 féle fafaj csemetéjének nevelése jó lehetőséget biztosít a gyakorlati oktatáshoz.

Erdőgazdaságunk termelésében jelentős helyet foglal el a feldolgozás. Árbevételeink 60—65%-át adja. A három éve felépült új fafeldolgozó üzem kielégíti a korszerű termelési és oktatási feltételeket. Mellette jó nyereséghányaddal dolgozik a négy erdészeti fagyártmánytermelő üzem is.

A 27 100 ha-os üzemi vadászterületünk magasszintű vadgazdálkodásra alkalmas. Az évenként terítékre kerülő mintegy 650—700 nagyvad (szarvas, őz, vaddisznó) megfelel a kilőhető vadlétszámnak. Korszerű fácántelepünk évi 30 000 tojás keltetésére képes. A felnevelt fácánokból évi 3—4 ezer db-ot üzemi vadászterületen engedünk ki. Vadgazdálkodásunk az oktatás segítése mellett jelentős deviza-árbevételt is biztosít. Erdőgazdaságunk tagja a HUN—OR Fácántenyésztési rendszernek, valamint a Székesfehérvári Vadgazdálkodási és Vadértékesítési Külkereskedelmi Társaságnak.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság megalakulása utáni években tiszta költségvetési gazdálkodást folytatott, s a törekvés az évi tervezett veszteség csökkentése volt. Jelenleg az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokkal azonos közgazdasági szabályozók szerint gazdálkodunk, de mint tanulmányi célt ellátó vállalat egyben nyereségérdekeltségű költségvetési elszámolást is végzünk. Fejlesztési célkitűzéseinket főhatóságaink támogatják.

Területünkön a sopronkörnyéki erdészetben, a műszaki erdészetben, a fafeldolgozó üzemben rendelkezik az egyetem oktatási helyiségekkel és berendezésekkel, s jelenleg a hegyvidéki és röjtökmuzsaji erdészetben történik ilyen irányú fejlesztés. Egyetemistáink és szakközépiskolásaink a tanév folyamán tantárgyi gyakorlataik jelentős részét töltik területünkön.

Az elmúlt év során három (csehszlovák, NDK, szovjet) hallgatói csoportot fogadtunk cseregyakorlatra, tanulmányútra. Második éve, hogy a motorfűrészkezelői betanított munkás tanfolyamainkon egyetemi hallgatók is részt vesznek szabad idejüket áldozva erre.

Támogatjuk az egyetemi KISZ-szervezet rendezvényeit, a fiatalok helyi és országos sportrendezvényeit (tájfutás, díjlovaglás, kosár stb.). Segítjük a fiatalok szakköri foglalkozásait. Szakembereink évenként 660—700 órát fordítanak az egyetemi gyakorlatok előkészítésére és aktívan vesznek részt azok vezetésében is. Részt vesznek a technikusképzésben és továbbképzésben.

Az egyetem, az ERTI Alpokaljai Kísérleti Állomásának, a szakközépiskolának oktatói, kutatói számos kísérletet végeznek gazdaságunkban.

Az egyetem és az erdőgazdaság vezetése a gyakorlati oktatási tanácsban — az „Együttműködési Szabályzat” szerint — tárgyalja meg és dönt a gyakorlati oktatást érintő kérdésekben. A gyakorlati oktatási tanács közreműködik az erdőgazdaság termelési, fejlesztési terveinek elkészítésében.

Úgy véljük, hogy a gyakorlati oktatás legfontosabb bemutatóeszköze maga a természet, a termelő üzem. Itt minden tárgy, jelenség és folyamat valóságos környezetében kerülhet bemutatásra. Ugyanakkor legjobb törekvéseink ellenére is az optimális eljárások megvalósítása a különböző nehézségek, az oktatók és dolgozó emberek szubjektív hatásai miatt is mindig torzul. Ezért csak arra törekedhetünk, hogy adott körülményeinkhez viszonyítva a lehető legjobb eljárásokat mutassuk be.

Ez lehet az a reális cél, amelyet hosszabb távra is kitűzhetünk magunk elé. A helyi oktatási és kutatási intézmények, valamint erdőgazdaságunk együttes munkájával megvalósítható az oktatás további tartalmi és formai fejlesztése és korszerűsítése.

Obermayer György
igazgató